

نام و نام خانوادگی :

زمان آزمون :

پایه تحصیلی :

نام درس :

نام دبیر :

نام آموزشگاه :

عنوان آزمون : بانک تست علوم و فنون سال
دهم انسانی (فصل دوم)

تاریخ برگزاری ۱۴۰۴/۰۵/۰۴

۱ نشانه‌های هجایی کدام مصراع کاملاً درست است؟

۱ ز چه اصلم؟ ز چه فصلم؟ ز چه بازار خُزَندم؟ — U U — — U U — — U U — — U U — —

۲ برخاست تا برون بَنهد پای زان سرای — U — U — — U U — U — U — —

۳ چون گذشتم ز صفت جلوه‌ی ذاتم دادند — — — — U — — — U — — — U — — —

۴ آشنایی با چنان دریا، چنین خاشاک را — — — — U — — — U — — — — — — —

۲ نشانه‌های هجایی همهی بیت‌ها معادل هشت بار تکرار «— — — U» است، به‌جز

۱ تو گر خواهی که جاویدان جهان یک سر بیاری / صبا را گو که بردار زمانی برق از رویت

۲ چو در رویت بخندد گل، مشو در دامش ای بلبل / که بر گل اعتمادی نیست، گر حسن جهان دارد

۳ از آن رو هست یاران را صفاها با می لعلش / که غیر از راستی نقشی در آن جوهر نمی‌گیرد

۴ نشاید گفتن آن‌کس را دلی هست / که ندهد بر چنین صورت دل از دست

۳ با توجه به تاریخ ادبیات و سبک‌شناسی، چند مورد نداریست ذکر شده است؟

- در آغاز قرن پنجم، بیشتر دانشمندان ایرانی به ضرورت، آثار خود را به عربی می‌نوشتند.

- ابوعلی بلعمی همزمان با ترجمه کتاب «تاریخ الرسل و الملوك» اطلاعات دیگری راجع به تاریخ ایران بر آن افزود.

- در عهد سامانی نثر مانند شعر پارسی رونق و رواجی نداشت؛ اما آوردن اصطلاحات علمی رایج شده بود.

- در قرن چهارم و اوایل قرن پنجم، مدح پادشاهان و رجال دربار جایگاه خود را پیدا کرد.

- امرای سامانی با تأکید به ضرورت تألیف به زبان فارسی دری، به هویتی مستقل دست پیدا کردند.

۱ ۱ ۲ ۲ ۳ ۳ ۴ ۴

۴ کدام بیت، به آرایه‌های «واژه‌آرایی، تشبیه و سجع» آراسته شده است؟

۱ این لطایف کز لب لعل تو من گفتم که گفت؟ / وین تطاول کز سر زلف تو من دیدم که دید؟

۲ زان نور همه عالم هر شیوه همی نالم / تا بشنود احوالم ای دوست مخسب امشب

۳ سر درس عشق دارد دل دردمند حافظ / که نه خاطر تماشا نه هوای باغ دارد

۴ سروی چو تو می‌باید تا باغ بیاراید / و در همه باغستان سروی نبود شاید

۵ علامت‌های هجایی کدام مصراع در روبه‌روی آن درست آمده است؟

۱ پس فراموشش شود هولی که دید: — U — U — U — — — U — — — U — — — U — — —

۲ می‌شد روان بر آسمان هم‌چون روان مصطفی: — U — U — U — — — U — U — U — — — U — — — U — — —

۳ باز از جهان روح رسولان همی‌رسند: — U — U — — — U — U — U — — — U — U — — — U — — —

۴ باغ و بستان را هوا چون روضه‌ی رضوان کند: — U — — — U — — — U — — — U — — — U — — —

۶ کدام گزینه درباره‌ی «تاریخ بلعمی»، غلط است؟

- ۱ ابوعلی بلعمی به دستور منصور بن نوح سامانی، این اثر را تألیف کرد.
- ۲ این کتاب، ترجمه‌ی صرف «تاریخ الرّسل و الملوک» است.
- ۳ نویسنده‌ی «تاریخ الرّسل و الملوک»، محمد بن جریر طبری است.
- ۴ این کتاب، متعلق به دوره‌ی سامانی است.

۷ از دیدگاه تاریخ ادبیّات همه‌ی موارد کاملاً درست است؛ به جز:

- ۱ زبان پهلوی، زبان رسمی دوران ساسانی بود. این زبان اساساً به ناحیه‌ی پارس تعلّق داشته است و آن را «فارسی نو» یا «فارسی دری» نامیده‌اند.
- ۲ زبان فارسی باستان در دوره‌ی هخامنشی رایج بود. آثار برجای مانده‌ی این زبان، فرمان‌ها و نامه‌های شاهان هخامنشی به خط میخی است.
- ۳ آثاری که به زبان پهلوی تألیف شده، بیشتر آثار دینی زرتشتی است. حتی رساله‌های کوچکی مانند «یادگار زریران» رنگ دینی دارند.
- ۴ زبان پارتی در دوره‌ی اشکانیان رایج بود و تا اوایل دوره‌ی ساسانی نیز آثاری به این زبان تألیف می‌شده است.

۸ متن زیر مربوط به کدام اثر ادبی و کدام دوره‌ی نثر فارسی است؟

«و این ضحاک را اژدها به وی، از آن گفتندی که بر کتف او دو پاره گوشت بود بزرگ بر رُسته دراز، و سر آن به کردار ماری بود و آن را به زیر جامه اندر داشتی، و هرگاه که جامه از کتف برداشتی، خلق را به جادوی چنان نمودی که این دو اژدهاست و ازین قَبَل، مردمان ازو بترسیدندی؛ و عرب او را ضحاک گفتند...»

۱ شاهنامه‌ی ابومنصوری - دوره‌ی سامانی	۲ تاریخ بلعمی - دوره‌ی سامانی
۳ تاریخ بلعمی - دوره‌ی غزنوی	۴ شاهنامه‌ی ابومنصوری - دوره‌ی غزنوی

۹ با درنظر گرفتن اختیارات شاعری تقطیع کدام سروده درست است؟

- ۱ تو در نماز عشق چه خواندی (U — — UU — — — U — U)
- ۲ جان من و تو تشنه‌ی مهر بود (— U — UU — U — U — —)
- ۳ گامی به تو نزدیک و گامی دور (— — — U — — — U — —)
- ۴ پشت لبخندی پنهان هر چیز (— — — — UU — — U —)

۱۰ تقطیع هجایی کدام مصراع در برابر آن درست صورت نگرفته است؟

۱ چنان بود در عهد اوّل که دیدی	— — U / — — U / — — U / — — U
۲ نوبهاری کو جهان را نو کند	— U — / — — U — / — — U
۳ هر که چیزی دوست دارد جان و دل بر وی گمارد	— U — / — — U — / — — U / — — U —
۴ که تا زنده‌ای رَه به معنی ندانی	— — U / — — U / — — U / — — U

۱۱ در علامت هجاهای کدام بیت، چهار بار (— — —) تکرار شده است؟

- ۱ چه روزی‌هاست پنهانی جز این روزی که می‌جویی / چه نان‌ها پخته‌اند ای جان برون از صنعت نانبا
- ۲ من دوش پنهان می‌شدم تا قصر جانان سنگنگ / نرمک نهادم پای را رفتم به ایوان سنگنگ
- ۳ جهان از بهارش چو فردوس گردد / چمن بی‌زبانی بگوید ثنائیش
- ۴ چو من اندر تک جویم چو روم آب چه جویم / چه توان گفت چه گویم صفت این جوی روان را

۱۲ با توجه به متن زیر همه گزینه‌ها درباره سجع‌های متن زیر درست‌اند به جز

«ظالمی را حکایت کنند که هیزم درویشان خریدی به حیف و توانگران را دادی به طرح. تا شبی که آتش مطبخ در انبار هیزمش افتاد و او را از بستر نرم به خاکستر گرم نشانند. در آن حالت نومیدی ملک را دشنام دادن گرفت. که گفته‌اند: هر که دست از جان بشوید، هر چه در دل دارد بگوید و متکلم را تا کسی عیب نگیرد سخنش صلاح نپذیرد.»

- ۱ نرم و گرم: سجع متوازی
- ۲ حیف و طرح: سجع متوازن
- ۳ بشوید و بگوید: سجع متوازی
- ۴ نگیرد و نپذیرد: سجع مطّرف

۱۳ کدام گزینه معادل الگوی هجایی (صامت + مصوت بلند + صامت) است؟

- ۱ سر، سیر
- ۲ مار، مور
- ۳ خورد، گفت
- ۴ پر، آب

۱۴ نخستین صورت زبان ادبی فارسی در برابر نفوذ زبان عربی کدام بود؟

- ۱ زبان پهلوی
- ۲ زبان دری
- ۳ زبان پارسی
- ۴ زبان فارسی باستان

۱۵ واژه‌های «تراویدن - ترسناک - دلداری - زمین‌لرزه» به ترتیب، با واژه‌های کدام گزینه، هم‌وزن‌اند؟

- ۱ رهاییدن، بی‌بهار، انسانی، زبانه‌دار
- ۲ غریبانه، کاینات، کوچیدن، تصاویر
- ۳ پریشانی، خاطرات، بارانی، نهانگاه
- ۴ زمستانی، پنجره، تنهایی، کماندار

۱۶ درباره‌ی «شاهنامه‌ی ابومنصوری» کدام گزینه نادرست است؟

- ۱ «شاهنامه‌ی ابومنصوری» به دست عده‌ای از دانشوران خراسان نوشته شده است.
- ۲ سال تألیف کتاب حدود ۳۴۶ قمری است.
- ۳ این کتاب، به نوعی، تاریخ گذشته‌ی ایران به شمار می‌آید.
- ۴ مقدمه‌ی و فصل اول کتاب از بین رفته، اما سایر فصل‌های آن به دست ما رسیده است.

۱۷ در همه‌ی گزینه‌ها به نام «شاعران دربار غزنویان» اشاره شده است، به‌جز

- ۱ عنصری
- ۲ رودکی
- ۳ فرّخی
- ۴ منوچهری

۱۸ کدام گزینه درباره‌ی تاریخ ادبیات سه قرن اول هجری و قرن‌های چهارم و پنجم نادرست است؟

- ۱ بعد از صفاریان، دولت‌های سامانی، آل‌بویه و حکومت‌های کوچک دیگری پدید آمدند و زبان فارسی دری، این امکان را یافت تا به عنوان زبان رسمی شناخته شود و در فضای ادبی، سیاسی و علمی رشد یابد.
- ۲ امرای سامانی با تأکید بر ضرورت تألیف به زبان فارسی دری و گردآوری تاریخ و روایات گذشته‌ی ایرانی، در برابر خلافت بغداد به هویتی مستقل دست پیدا می‌کنند.
- ۳ قرن چهارم، دوره‌ی طلایی همراه با شکوفایی روح ایرانی بود که با دانشمند بزرگی چون محمد بن زکریای رازی آغاز شد و با شاعر بی‌نظیری مانند فردوسی پایان یافت.
- ۴ در قرن چهارم و اوایل قرن پنجم بسیاری از اصطلاحات علمی، ادبی، دینی و سیاسی جدید از راه ترجمه‌ی متون عربی وارد فارسی دری می‌شود.

۱۹ در همهی ابیات به‌جز بیت گزینه‌ی تقاطع سجع‌های دو مصراع آرایه‌ی موازنه را پدید می‌آورد.

- ۱ گهی ز نرگس مستانه‌ی تو مخمورم / گهی ز گردش پیمانه‌ی تو سرمستم
- ۲ یا بهار عمر من رو بر خزان خواهد نهاد / یا نهال قامت او را به بر خواهم گرفت
- ۳ می‌کشندم چو سبو دوش به دوش / می‌برندم چو قدح دست به دست
- ۴ خلق را از لعون میگون تو مستی داده‌اند / عقل را از چشم فتان تو مفتون کرده‌اند

۲۰ به‌ترتیب افراد نام برده شده در کدام گزینه در اواخر عهد سامانی تربیت یافته بودند و دست‌کم تا پایان سلطنت مسعود، دربار غزنویان به وجود این شاعران فارسی‌گوی آراسته بود؟ قرن چهارم با کدام دانشمند آغاز شد؟

- ۱ فردوسی، منوچهری، رودکی / ابوعلی سینا
- ۲ عنصری، فرخی، منوچهری / محمد بن زکریای رازی
- ۳ فردوسی، شهید بلخی، ناصر خسرو / ابوعلی سینا
- ۴ ناصر خسرو، شهید بلخی، رودکی / محمد بن زکریای رازی

۲۱ درباره‌ی «شعر پهلوی» در کدام گزینه قضاوت درستی صورت نگرفته است؟

- ۱ اشعار کمی به زبان پهلوی در دست است و آنچه باقی مانده، دچار تحریف‌ها و دست‌کاری‌های بسیار شده است.
- ۲ بعضی از قطعات شعر پهلوی، بازمانده‌ی اشعار تعلیمی و اخلاقی‌اند.
- ۳ منظومه‌ی «درخت آسوریک» از نمونه‌های شعر پهلوی است که ریشه‌ی پارتی دارد.
- ۴ «یادگار زریران» اثری تعلیمی و اخلاقی به زبان پهلوی است که در میان اندرزنامه‌های منثور جای دارد و اصل آن، متعلق به دوران هخامنشی است.

۲۲ نوع سجع در همهی گزینه‌ها یکسان است، به‌جز

- ۱ مصلحت آن دیدم که در نشیمن عزلت نشینم و دامن از صحبت فراهم چینم.
- ۲ به اندک تغیر حال از مخدوم قدیم برگردد و حقوق نعمت سال‌ها درنوردد.
- ۳ اوقات محسوب به اجل مضروب رسید و ایام معدود به شب موعود کشید.
- ۴ هرگز از دور زمان ننالیده بودم و روی از گردش آسمان در هم نکشیده.

۲۳ کلمات مشخص شده در همهی گزینه‌ها به‌جز با هم «سجع متوازی» دارند.

- ۱ زان روی و خال دلستان برکش نقاب پرنیان / تا پیش رویت آسمان آن خال اختر برکند
- ۲ زان عارض فرخنده‌خو، نه رنگ دارد گل نه بو / انگشت غیرت را بگو تا چشم عبر برکند
- ۳ ما خار غم در پای چان در کویت ای گلرخ روان / وان گه که را پروای آن کز پای، نشتر برکند
- ۴ سعدی چو شد هندوی تو هل تا پرستد روی تو / کو خیمه زد پهلوی تو فردای محشر برکند

کدام گزینه درباره‌ی اوضاع زبان و ادب فارسی در قرن چهارم و نیمه‌ی اول قرن پنجم، مصداق ندارد؟

- ۱ در آغاز این دوره که با اوج حاکمیت سامانیان هم‌زمان است، دانشمندان ایرانی، آثار خود را هم‌چنان به فارسی می‌نوشتند.
- ۲ شاعرانی چون عنصری، فرخی و منوچهری در اواخر عهد سامانی تربیت شده بودند.
- ۳ امرای سامانی سعی کردند با تشویق شاعران و نویسندگان در ماوراءالنهر و خراسان بزرگ ترکیب تازه‌ای از هویت فرهنگی را رواج دهند.
- ۴ غزنویان حتی پس از شکست دادن سامانیان برای ماندگاری حکومت نوپای خود ناگزیر شدند زبان فارسی را رواج دهند.

سجع در کدام گزینه «ارزش موسیقایی کم‌تری» دارد؟

- ۱ گفتم مَدَمَت اینان روا مدار که خداوند کرم‌اند. گفت غلط گفتمی که بنده‌ی درم‌اند.
- ۲ یاد دارم که شبی در کاروانی همه شب رفته بودم و سحر در کنار بیشه‌ای خفته.
- ۳ پادشاهانی که مشفق درویش‌اند، نگهبان ملک و دولت خویش‌اند.
- ۴ نیک‌بختان را تاج کرامت بر سر و قبای سلامت در بر.

کدام بیت «مسجع» است؟

- ۱ سجده کنی به پیش او عَزّت مسجدت دهد / ای که تو خوار گشته‌ای زیر قدم چو بوریا
- ۲ باغ چو زرد و خشک شد تا بخورد ز آب جان / شاخ شکسته را بگو آب خور و بیازما
- ۳ من ز سلام گرم او آب شدم ز شرم او / وز سخنان نرم او آب شوند سنگ‌ها
- ۴ خواندم امیر عشق را فهم بدین شود تو را / چون‌که تو رهن صورتی صورت توست ره‌نما

متن زیر از یکی از آثار منثور عهد سامانی انتخاب شده است، کدام عبارت در ارتباط با آن صادق نیست؟
«و این ضحاک را ازدها به وی، از آن گفتندی که بر کتف او دو پاره گوشت بود بزرگ بررسته دراز ... و از این قَبَل، مردمان ازو بترسیدندی، و عرب او را ضحاک گفتند ...».

- ۱ مؤلف آن، ابوعلی بلعمی به دستور و سفارش منصور بن نوح، این اثر را نگاشت.
- ۲ منشأ اثر تاریخ مفصّلی است که محمد بن جریر طبری به زبان عربی نوشته است.
- ۳ بلعمی در آن از ترجمه صرف پا فراتر نهاده و اطلاعاتی دیگر راجع به تاریخ ایران بر آن افزوده است.
- ۴ از آن جهت که مؤلف، بعد از ترجمه دخل و تصرفاتی در اصل کتاب ایجاد کرده است، این اثر نخستین تألیف مستقل زبان فارسی شمرده می‌شود.

کدام گزاره در ارتباط با تاریخ ادبیات قرن‌های چهارم و پنجم درست ذکر شده است؟

- ۱ درباره غزنوی به وجود شاعران بزرگ پارسی‌گوی مانند عنصری، ناصر خسرو و منوچهری آراسته بود.
- ۲ آنچه باعث غنای ادبیات در این دوره شد، پایه‌گذاری حماسه‌های ملی به زبان فارسی بود که در قرن چهارم هجری بنا نهاده شد.
- ۳ عصر اندیشه استقلال ملی ایران در آغاز این دوره و مصادف با اوج حاکمیت صفاریان بود.
- ۴ در آغاز این دوره بسیاری از دانشمندان به استقلال زبانی دست یافتند و آثار خود را به فارسی دری می‌نوشتند.

۲۹ با توجه به ویژگی‌های زبان و ادب فارسی تا نیمهٔ اول قرن پنجم هجری چند مورد از عبارات زیر کاملاً درست هستند؟
 الف) شعر تعلیمی تا پایان این دوره به پختگی نرسیده بود.
 ب) از زبان پارسی میانه، شعری به دست ما نرسیده است.
 ج) شاعران قرن چهارم و اوایل قرن پنجم، به مفاهیم ذهنی بدیع و پیچیده گرایش داشتند.
 د) رودکی، پدر شعر فارسی، در کنار کسایی مروزی اولین شاعرانی بودند که باعث قوت شعر غنایی شدند.

۱ صفر ۲ یک ۳ دو ۴ سه

۳۰ در عبارت «زیبا بودن پنجره‌های شهر» چند «صامت» وجود دارد؟

۱ ۱۱ ۲ ۱۲ ۳ ۱۳ ۴ ۱۴

۳۱ در کدام گزینه «سجع مطّرف» به کار رفته است؟

- ۱ هر که با بدان نشیند، نیکی نبیند.
- ۲ هنر چشمه‌ی زاینده است و دولت پاینده.
- ۳ مُلک بی‌دین باطل است و دین بی‌ملک، ضایع.
- ۴ محبّت را غایت نیست، از بهر آن‌که محبوب را نهایت نیست.

۳۲ نوع سجع در کدام گزینه متفاوت است؟

- ۱ هر نفسی که فرومی‌رود ممد حیات است و چون برمی‌آید مفرّج ذات.
- ۲ الهی هر که تو را شناخت، هرچه غیر از تو بود بینداخت.
- ۳ یک خلقت زیبا، به از هزار خلعت دیبا.
- ۴ متکلم را تا کسی عیب نگیرد، سخنش صلاح نپذیرد.

۳۳ کدام گزینه دربارهٔ زبان و ادبیات در قرن چهارم و اوایل قرن پنجم نادریست است؟

- ۱ شاعران این عصر به واقعیت‌های درونی توجه داشته و مفاهیم ذهنی‌شان از قلمرو تعالیم کلی اخلاق فراتر نمی‌رفت.
- ۲ یکی از علل ورود اصلاحات علمی، ادبی، دینی و سیاسی زبان عربی به زبان دری، ترجمهٔ متون عربی بود.
- ۳ در این دوره، ابوعلی سینا در همهٔ علوم روزگارش تبخّر داشت. او به زبان فارسی و عربی شعر می‌سرود.
- ۴ کسایی مروزی نخستین شاعری بود که در شعر حکمی و اندرزی در قرن چهارم، قصیدهٔ تمام و کمال سرود.

۳۴ تعداد هجاهای کوتاه بیت زیر با کدام بیت برابر است؟
 «جهان را بدیدم وفایی ندارد / جهان در جهان آشنایی ندارد»

- ۱ باده ده آن یارِ قدح باره را / یارِ ترش‌روی شکرپاره را
- ۲ زهی سرچشمه‌ای کز فرّ جوشش / بجوشد هر دمی از عین جان، آب
- ۳ بنشسته‌ام من بر درت تا بو که بر جوشد وفا / باشد که بگشایی دری گویی که برخیز اندرآ
- ۴ در این سرای بی‌کسی کسی به در نمی‌زند / به دشت پرمال ما پرنده پر نمی‌زند

۳۵ سبک نثر کدام گزینه متناسب با «دوره‌ی دوم» نیست؟

- ۱ این ضحاک را اژدها به وی از آن گفتندی که بر کتف او دو پاره گوشت بود بزرگ بر رُسته دراز.
- ۲ ایام و لیالی سواد عمر را به سیر متوالی در نور دیده. صبح مشیب از مشارق بردمیده.
- ۳ هر چند به سر قیام می‌نماید سیاه‌کار است. اگر چه اندرون‌دار است، نتوان گفت که رازدار است.
- ۴ شفق به رسم اندوه‌زدگان رخسار به خون دل شسته است. ستاره بر عادت مصیبت‌رسیدگان بر خاکستر نشسته است.

۳۶ عبارت زیر معرّف کدام اثر است؟

«این کتاب را بیاوردند از بغداد، نبشته به زبان تازی؛ پس دشخوار آمد خواندن این کتاب. امیر سیّد ابوالمظفر ابوصالح منصور، علمای ماوراءالنّهر را گرد کرد و از ایشان فتوای کرد که روا باشد که ما این کتاب را به زبان پارسی گردانیم.»

- ۱ تاریخ بلعمی ۲ شاهنامه‌ی ابومنصوری ۳ تفسیر طبری ۴ تفسیر کمبریج

۳۷ «مقدار آوایی که دهان با یک بار باز شدن آن را ادا می‌کند» چه نام دارد؟

- ۱ مصوت ۲ واج ۳ وزن ۴ هجا

۳۸ متن زیر که از تاریخ بلعمی است، به کدام ویژگی نثر در سبک خراسانی اشاره دارد؟

«و بدان که نخستین چیزی که حق تعالی آفرید، قلم را آفرید؛ چنانکه پیغامبر علیه‌السلام فرمود: «اول ما خَلَقَ اللهُ تعالی اَلْقَلَمَ»، و قلم را فرمود که بر لوح بگردد و بنویس هر چه تا قیامت بخواهد بود؛ پس هر چه خواست آفریدن و خواست بودن تا رستخیز، همه قلم بنوشت به امر حق عزّ و جلّ.»

- ۱ استفاده از لغات کم‌کاربرد فارسی در مقایسه با دوره‌های دیگر

- ۲ تکرار فعل یا اسم‌ها به حکم ضرورت معنی

- ۳ استفاده از دو نشانه برای یک متمم

- ۴ افزایش یافتن کاربرد نشانه‌های جمع فارسی بر جمع عربی

۳۹ تعداد واج‌های کدام گزینه متفاوت است؟

- ۱ اصطلاحات ۲ دلبستگی ۳ آتشفشان ۴ ارتجاعی

۴۰ در کدام یک از گزینه‌های زیر، هر دو واژه با هم هم وزن هستند؟

- ۱ دل - عشق ۲ گلشن - نرگس ۳ جاوید - سیرت ۴ سخاوت - خصال

۱ گزینه ۱ پاسخ صحیح است. نشانه‌های هجایی درست:

(۲) — U — U — — U U — U — U — — (هجای پایانی همیشه بلند است)

(۳) — — — — U U — — U — — U —

(۴) — U — — — U — — — U — — — U —

۲ گزینه ۴ پاسخ صحیح است. نشانه‌های هجایی بیت گزینه‌ی ۴: هر مصراع: — — U — — — U — — — U

۳ گزینه ۱ پاسخ صحیح است. تنها مورد سوم نادرست است. در عهد سامانی، هنوز آوردن اصطلاحات علمی رایج نشده بود.

۴ گزینه ۴ پاسخ صحیح است. تکرار واژه‌ی «سرو»، آرایه‌ی واژه‌آرایی ایجاد کرده است. / معشوق را به سرو تشبیه کرده

است. / «می‌باید، بیاراید و شاید» آرایه‌ی سجع را ایجاد کرده‌اند. تشریح سایر گزینه‌ها:

گزینه‌ی «۱»: بیت فاقد سجع است. / «لب لعل» اضافه‌ی تشبیهی است. / واژه‌ی «تو» تکرار شده است: واژه‌آرایی

گزینه‌ی «۲»: بیت فاقد واژه‌آرایی و تشبیه است. / «عالم، نالم، و احوالم» سجع ایجاد کرده‌اند.

گزینه‌ی «۳»: بیت فاقد سجع است. / «درس عشق» اضافه‌ی تشبیهی است. / واژه‌ی «دارد» تکرار شده است: واژه‌آرایی

۵ گزینه ۴ پاسخ صحیح است. تشریح گزینه‌های نادرست:

گزینه‌ی «۱»: — U — / — — U — / — — U —

گزینه‌ی «۲»: — U — U / — U — — / — U — — / — U — —

گزینه‌ی «۳»: — U — / U — — U / U • U — / U — —

۶ گزینه ۲ پاسخ صحیح است. ابوعلی بلعمی، هم‌زمان با ترجمه‌ی کتاب «تاریخ التّسل و الملوک»، اطلاعات دیگری راجع به

تاریخ ایران بر آن افزود و همچنین مطالبی را از اصل تاریخ طبری حذف کرد و آن را به‌شکل تألیف مستقلی درآورد.

بنابراین، نمی‌توانیم این اثر را ترجمه‌ی صرف «تاریخ التّسل و الملوک» بدانیم.

۷ گزینه ۱ پاسخ صحیح است. زبان پهلوی در مرحله‌ای میان فارسی باستان و فارسی نو (دری) قرار دارد و آن را «فارسی

میانه» می‌نامند.

۸ گزینه ۲ پاسخ صحیح است. متن مذکور از کتاب «تاریخ بلعمی» است که به دستور منصور بن نوح سامانی توسط

ابوعلی بلعمی نگاشته شده است و از متون سامانی محسوب می‌شود.

۹ گزینه ۳ پاسخ صحیح است. بررسی گزینه‌ها:

گزینه‌ی ۱: وزن واژه‌ی شعر، «مفعول فاعلات مفاعیل فاعلن» است و قاعدتاً باید مصوت کوتاه در «تو» بلند تلفظ شود.

همچنین هجای پایانی کوتاه نیست و بلند است.

گزینه‌ی ۲: شعر اشتباه نوشته شده است و صورت صحیح آن، «جان من و تو تشنه‌ی پیوند مهر بود» است. تقطیع این

گزینه نیز درست نیست و وزن شعر، «مفعول فاعلات مفاعیل فاعلن» است.

گزینه‌ی ۳: تقطیع شعر درست است.

گزینه‌ی ۴: وزن شعر اساساً «فعلاتن فعلاتن فعلن» است و با توجه به اختیار آوردن فاعلاتن به جای فعلاتن و ابدال (تبدیل

«فعلاتن» دوم به «مفعولن»)، اشتباه تقطیع شده است.

۱۰

گزینه ۳ پاسخ صحیح است.

(۱) چنان بود در عهد اول که دیدی:

چُ نا / بو / دُ در عَه / دِ اَو وُل / کِ دِ دِ

--U / --U / --U / --U

(۲) نو بهاری کو جهان را نو کند:

نُو بَ ها ری / کو جَ ها / را / نُو کُ نَد

-U - / - - - - / - -U -

نکته: «ن» بعد از مصوت‌های بلند تلفظ نمی‌شوند.

(۳) هر که چیزی دوست دارد جان و دل بر وی گمارد

هَر کِ چی زی / دو ست دا رد / جا نِ دِل بِر / وی گُ ما رد

--U - / --U - / --U - / --U -

(۴) که تا زنده‌ای ره به معنی ندانی:

کِ تا زَن / دِ ای زِه / بِ مَع نِ / نِ دا نِ

--U / --U / --U / --U

۱۱

گزینه ۱ پاسخ صحیح است.

چ	رو	زی	ها	ست	پن	ها	نی
U	-	-	-	U	-	-	-
جُ	زین	رو	زی	کِ	می	جو	یی
U	-	-	-	U	-	-	-

تشریح گزینه‌های دیگر:

گزینه ۲: --U -- / --U -- / --U -- / --U --

گزینه ۳: --U / --U / --U / --U

گزینه ۴: --UU / --UU / --UU / --UU

۱۲

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. «گرم و نرم» چون در آخر دو جمله نیامده‌اند، سجع نیستند.

تشریح گزینه‌های دیگر:

گزینه ۲: وزن دو واژه «حیف و طرح» یکسان است ولی حرف آخرشان یکسان نیست، پس سجع متوازن دارند.

گزینه ۳: دو واژه «بشوید و بگوید» هم، وزن یکسان دارند و هم حروف آخرشان یکسان است پس، سجع متوازی دارند.

گزینه ۴: «نگیرد و نپذیرد» حروف آخرشان یکسان است ولی وزنشان یکسان نیست، پس سجع مطرف دارند.

۱۳

گزینه ۲ پاسخ صحیح است.

بررسی گزینه‌ها:

گزینه (۱): سَر (صامت + مصوت کوتاه + صامت) / سیر (صامت + مصوت بلند + صامت)

گزینه (۲): مار و مور (صامت + مصوت بلند + صامت)

گزینه (۳): خورد: («خُرد» تلفظ می‌شود.) (صامت + مصوت کوتاه + صامت) / گُفت (صامت + مصوت کوتاه + صامت +

صامت)

گزینه (۴): پَر (صامت + مصوت کوتاه + صامت) / آب (صامت + مصوت بلند + صامت)

۱۴

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. زبان دری، زبان درباری ساسانیان، زبان محاوره و مکاتبه مقامات دولتی بود و نخستین صورت زبان فارسی در برابر نفوذ عناصر زبان عربی بود.

۱۵

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. تراویدن و پریشانی: $U - U -$ / ترسناک و خاطرات: $U - U$ / دلداری و بارانی: $U - U -$ زمین‌لرزه و نهانگاه: $U - U$ بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) رهایییدن: $U - U -$ / بی‌بهار: $U - U$ / انسانی: $U - U - U$ / زبانه‌دار: $U - U - U$

(۲) غریبانه: $U - U$ / کاینات: $U - U$ / کوچیدن: $U - U -$ / تصاویر: $U - U -$

(۴) زمستانی: $U - U -$ / پنجره: $UU -$ / تنهایی: $U - U -$ / کماندار: $U - U -$

۱۶

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. از «شاهنامه‌ی ابومنصوری»، تنها، چند صفحه از مقدمه‌اش به دست ما رسیده و سایر بخش‌های کتاب از میان رفته است.

۱۷

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. سلسله‌ی غزنوی در سال ۳۵۱ هجری در شهر غزنه تشکیل شد. غزنویان نیز برای ماندگاری حکومت نوپای خود ناگزیر شدند زبان پارسی را رواج دهند و دست کم تا پایان سلطنت مسعود، دربار آنان به وجود شاعران بزرگ فارسی‌گوی - که در اواخر عهد سامانی تربیت یافته بودند، مانند «عنصری»، «فرخی» و «منوچهری» - آراسته بود.

۱۸

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. قرن چهارم دوره‌ی طلایی همراه با شکوفایی روح ایرانی بود که با دانشمندان بزرگی چون محمد بن زکریای رازی آغاز شد و با شاعر بی‌نظیری مانند فردوسی ادامه یافت.

۱۹

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. بین دو عبارت «عمر من رو بر خزان» و «قامت او را به بر» تقابل سجع وجود ندارد. در ابیات سایر گزینه‌ها تقابل سجع‌ها در دو مصرع، خالق آرایه‌ی موازنه است.

۲۰

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. غزنویان برای ماندگاری حکومت نوپای خود ناگزیر شدند زبان پارسی را رواج دهند و دست کم تا پایان سلطنت مسعود، دربار آنان به وجود شاعران بزرگ فارسی‌گوی که در اواخر عهد سامانی تربیت یافته بودند، مانند عنصری، فرخی، منوچهری آراسته بود. قرن چهارم با دانشمند بزرگی چون محمد بن زکریای رازی آغاز شد.

۲۱

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. منظومه‌ی «یادگار زیریران» از اشعار تعلیمی و اخلاقی به زبان پهلوی است و مانند «درخت آسوریک» ریشه‌ی «پارتی» دارد، زبان رسمی دوران هخامنشی، فارسی باستان بوده، در حالی که «یادگار زیریران» به زبان فارسی میانه سروده شده است.

۲۲

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. رسید و کشید: متوازی بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) نشینم و چینم: مطرّف (۲) برگردد و درنوردد: مطرّف

(۴) ننالیده و نکشیده: مطرّف

۲۳ گزینه ۲ پاسخ صحیح است. «بو - بگو» سجع مطّرف دارند. کلمات دارای سجع متوازی در گزینه‌های دیگر:

گزینه‌ی ۱: «دلستان - آسمان»

گزینہی ۳: «جان - آن»

گزینہ ۴: «ہندو - پھلو»

۲۴ گزینه ۱ پاسخ صحیح است. در آغاز این دوره، هنور بیش‌تر دانشمندان آثار خود را به زبان عربی می‌نوشتند تا بتوانند در سرتاسر دنیای اسلام خوانندگان بیش‌تری پیدا کنند.

۲۵ گزینه ۳ پاسخ صحیح است. ارزش موسیقایی سجع متوازی از دیگر انواع سجع بیش‌تر است. در گزینه‌ی ۳ سجع

مطرّف دیده می‌شود: درویش، خویش: سجع مطرّف

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) کرم، درم: سجع متوازی

(۲) رفته، خفته: سجع متوازی

(۴) سر، بر: سجع متوازی

۲۶ گزینه ۳ پاسخ صحیح است. واژگان سجع: گرم، شرم، نرم

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. عبارت صورت سؤال از کتاب تاریخ بلعمی نوشته ابوعلی بلعمی گزینش شده است. مؤلف

کتاب هم‌زمان با ترجمه کتاب تاریخ طبری اطلاعاتی را بر آن افزود و با حذف مطالبی از اصل کتاب آن را به عنوان کتاب مستقلی درآورد.

نکته: اولین اثر مستقل فارسی، شاهنامهٔ ابومنصوری است نه تاریخ بلعمی.

۲۸ گزینه ۲ پاسخ صحیح است. تشریح سایر گزینه‌ها:

گزینه «۱»: ناصر خسرو از شاعران دربار غزنوی نبوده است.

گزینه «۳»: آغاز این دوره که از نظر تاریخی با اوج حاکمیت سامانیان هم‌زمان است عصر اندیشه استقلال ملی ایران به‌شمار می‌رود.

گزینهٔ «۴»: در آغاز این دوره هنوز بیشتر دانشمندان ایرانی به ضرورت، آثار خود را به عربی می‌نوشتند تا در سرتاسر دنیای اسلام خوانندگان بیشتری پیدا کنند.

۲۹ گزینه ۲ پاسخ صحیح است. تشریح موارد نادرست:

(ب) اشعار اندکی به زبان پهلوی (یاری میانه) در دست است.

(ج) شاعران این دوره بیشتر به واقعیات پیرونی نظر داشتند و مفاهیم ذهنی آنان از قلمرو تعالیم فراتر نمی‌رفت و

سادگی فکر از ویژگی‌های بارز شعر این دوره است.

د) رودکی و شهید بلخی نخستین شاعرانی بودند که به شعر غنایی قوت و استحکام بخشیدند.

۳۰ گزینه ۴ پاسخ صحیح است. صامت‌ها: ز / ی / پ / ا / ی / و / د / - / ن / - / ی / - / ن / چ / - / ر / - / ه / - / ا / ی / - /

یٰۤاَیُّهَا الَّذِیْنَ اٰمَنُوْا لَا تَتَّبِعُوْا فِیْ سَبَیْحٍ وَّاَصَیْحٍ وَّیْلٍ وَّاَصَیْحٍ مَّوَدِّعٍ (۱۴ صامت)

۳۱

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. واژگان «غایب» و «نهایت» تنها از نظر حروف پایانی یکسان‌اند و سجع مطّرف می‌سازند. بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) نشیند و نبیند: سجع متوازی

(۲) زاینده و پاینده: سجع متوازی

(۳) باطل و ضایع: سجع متوازن

۳۲

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. گزینه ۳: واژه‌های «زیبا» و «دیبا» دارای سجع متوازی هستند.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه ۱: واژه‌های «حیات» و «ذات»

گزینه ۲: واژه‌های «شناخت» و «بینداخت»

گزینه ۴: واژه‌های «نگیرد» و «نپذیرد» سجع مطرف هستند.

۳۳

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. شاعران قرن چهارم و اوایل قرن پنجم، به واقعیت‌های بیرونی توجه داشتند.

۳۴

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. در بیت صورت سؤال و گزینه ۳، «۸ هجای کوتاه وجود دارد. (هر مصراع چهار هجای کوتاه)

ج / ب / ن / ج / ش / ن

گزینه ۳: «ت / د / ک / و / ک / د / ک / د (۸ هجای کوتاه)

هجاهای کوتاه در سایر گزینه‌ها:

گزینه ۱: «د / د / ر / ق / ر / ر / ت / ی / ش / ر (۱۰ هجای کوتاه)

گزینه ۲: «ز / م / ر / ب / د / ن (۶ هجای کوتاه)

گزینه ۴: «د / س / ی / ک / ک / ب / ن / ز / ب / ت / م / ل / پ / د / ن / ز (۱۶ هجای کوتاه)

۳۵

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. استفاده از آرایه‌های ادبی مانند موازنه، سجع، مراعات‌نظیر، تشبیه و ... هم‌چنین کاربرد لغات مهجور عربی، دو ویژگی مهم در نثر دوره‌ی دوم‌اند که براساس آن‌ها می‌توان گزینه‌ی ۱ را متفاوت دانست.

۳۶

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. «تفسیر طبری» را «محمّد بن جریر طبری» به زبان عربی نوشته است؛ اما جمعی از

دانشمندان آن زمان، این کتاب را به فارسی برگرداندند. در مقدمه‌ی ترجمه‌ی آن آمده است: «این کتاب تفسیر بزرگ است از روایت محمد بن جریر طبری - رحمه الله علیه - ترجمه کرده به زبان پارسی دری، و این کتاب را بیاوردند از بغداد، نبشته به زبان تازی؛ پس دشخوار آمد خواندن این کتاب. امیر سیّد ابوالمظفر ابوصالح منصور، علمای ماوراءالنهر را گرد کرد و از ایشان فتوای کرد که روا باشد که ما این کتاب را به زبان پارسی گردانیم؛ گفتند: روا باشد خواندن و نبشتن تفسیر قرآن به پارسی، مر آن‌را که او تازی نداند.»

۳۷

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. هجا یا بخش، مقدار آوایی است که دهان با یک بار باز شدن آن را ادا می‌کند. هجا از واج پدید می‌آید. واج کوچک‌ترین واحد زبان است.

۳۸

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. تمام گزینه‌ها از ویژگی‌های نثر در سبک خراسانی است، اما تنها گزینه ۲ در متن سؤال دیده می‌شود: کلمات «قلم، نوشت و آفرید» در این متن تکرار شده‌اند.

۳۹ گزینه ۴ پاسخ صحیح است. ارتجاعی: ء / ر / ت / ر / ج / ا / ع / ی ← ۹ واج

اصطلاحات: ء / ر / ص / ط / ر / ل / ا / ح / ا / ت ← ۱۰ واج

دل‌بستگی: د / ر / ل / ب / ا / س / ت / ر / گ / ی ← ۱۰ واج

آتشفشان: ء / آ / ت / ا / ش / ف / ر / ش / ا / ن ← ۱۰ واج

۴۰ گزینه‌ی ۲ پاسخ صحیح است. (گلشن - نرگس) (۰/۲۵) ص ۱۲

۱	۱	۲	۳	۴
۲	۱	۲	۳	۴
۳	۱	۲	۳	۴
۴	۱	۲	۳	۴
۵	۱	۲	۳	۴
۶	۱	۲	۳	۴
۷	۱	۲	۳	۴
۸	۱	۲	۳	۴
۹	۱	۲	۳	۴
۱۰	۱	۲	۳	۴
۱۱	۱	۲	۳	۴
۱۲	۱	۲	۳	۴
۱۳	۱	۲	۳	۴
۱۴	۱	۲	۳	۴
۱۵	۱	۲	۳	۴
۱۶	۱	۲	۳	۴
۱۷	۱	۲	۳	۴
۱۸	۱	۲	۳	۴
۱۹	۱	۲	۳	۴
۲۰	۱	۲	۳	۴
۲۱	۱	۲	۳	۴
۲۲	۱	۲	۳	۴
۲۳	۱	۲	۳	۴
۲۴	۱	۲	۳	۴
۲۵	۱	۲	۳	۴
۲۶	۱	۲	۳	۴
۲۷	۱	۲	۳	۴
۲۸	۱	۲	۳	۴
۲۹	۱	۲	۳	۴
۳۰	۱	۲	۳	۴
۳۱	۱	۲	۳	۴
۳۲	۱	۲	۳	۴

۳۳	۱	۲	۳	۴
۳۴	۱	۲	۳	۴
۳۵	۱	۲	۳	۴
۳۶	۱	۲	۳	۴
۳۷	۱	۲	۳	۴
۳۸	۱	۲	۳	۴
۳۹	۱	۲	۳	۴
۴۰	۱	۲	۳	۴

